

Výskyt břehouše rudého (*Limosa lapponica*) na Dolním rybníku ve Svitavách

The occurrence of Bar-tailed Godwit (*Limosa lapponica*) at the
Dolní rybník - Fishpond near Svitavy (East Bohemia)

Jiří Mach

Břehouš rudý (*Limosa lapponica*) patří k bahňákům, kteří hnízdí v bažinách a rašeliništích tundrového pásma severní Evropy a Asie. Populace hnízdící západně od řeky Leny v Rusku zimuje v západní Evropě nebo na východních a severozápadních březích Afriky. Na území západní Evropy zimuje odhadem 300 tisíc jedinců (WITT 1995). O sdrůžování poměrně řídké hnízdicích břehoušů do obrovských hejn (např. v oblasti ruského Jakutska) se můžeme dočíst v Brehmově životě zvířat.

Pro tah si vybírá trasy při mořském pobřeží a do vnitrozemí zavítá jen sporadicky. Výskyt na tahu je i u nás proto spíše výjimkou. Podzimní tah probíhá na našem území od konce července do první dekády října. Zdržuje se pak nejčastěji na bahnitých březích a dnech vypuštěných rybníků (HUDEC et al. 1977).

Na průtahu naší republikou se setkáváme s břehoušem rudým obvykle v období podzimního tahu. V okrese Svitavy byl zaznamenán jeho výskyt pouze v roce 1934 na rybnících v Opatově u Svitav. V okrese Ústí nad Orlicí, v těsné blízkosti hranic s okresem Svitavy, byl například uloven v roce 1925 u Zálší a v roce 1940 na rybníku u Netřeb (URBÁNEK in verb.).

V roce 1996 se břehouš rudý vyskytoval i na území města Svitavy. První pozorování dvou jedinců jsem zaznamenal 22. září v dopoledních hodinách na rybníku Dolní (vodní plocha 25 ha). Tento rybník byl již od 18. září postupně vypouštěn a tak mohli břehouši najít odkrytá pásma pobřežního bahna. Oba jedinci zřejmě přilétli s 8 ex. jespáka malého (*Calidris minuta*). Společně zde pak trávili dalších pět dní. 23. září byli spatřeni ve skupince bahňáků i 4 jespáci obecní (*Calidris alpina*), kteří však s nimi setrvali pouze jeden den. Výrazně se všichni jespáci podřizovali chování obou břehoušů. 29. září byl na dně již téměř vypuštěného rybníka spatřen 1 ex. jespáka bojovného (*Philomachus pugnax*), který se k břehoušům připojil až následující den a také s nimi i odlétal. V době vypouštění rybníka lovili břehouši intenzivně potravu vždy na rozhraní bahna a zbylé vodní hladiny. Často stáli po břicho ve vodě a do ní bořili nejen zobák, ale i celou hlavu a krk. Jejich vzdálenost při lovu nebyla nikdy větší než 4 metry. Průměrná vzdálenost obou břehoušů rudých pak byla 1-1,5 metru. Lovili aktivně i 45 minut po západu slunce. Ke spánku se ukládali opět na okraji vodní hladiny, s hlavou na stranu a zdviženou nohou. Břehouši nejevili téměř žádné známky plachosti. Nebylo proto problémem se k nim přiblížit při fotodokumentaci (27.9. M. Polák a 29.9. J. Mach) opatrně až na vzdálenost deseti metrů. Výlov na Dolním rybníku proběhl 1. října. Zůstala vodní hladina přibližně 60x200 metrů. Možná větší ruch než obvykle a snad i fakt, že ode dne výlovu rybníka byla plocha postupně napouštěna, ukončili břehouši rudí svůj poměrně dlouhodobý výskyt na rybníku. Dne 2. října jsem břehouše rudé sledoval naposledy. Lovili již jen krátce a prováděli okružní přelety nad Dolním i sousedním Horním rybníkem. Tohoto dne

byli také spatřeni při déletrvajícím odpočinku. Při další kontrole (3. října) nebyli břehouši již pozorováni. Celková doba pobytu byla tedy minimálně 12 dní. Domníváme se, že takový výskyt je spíše výjimkou a je jistě i důkazem toho, že jim dna vypuštěných rybníků při hledání potravy nahrazují mořské pobřeží.

Summary

In the period from 22nd September to 2nd October 1996 two individuals of Bar-tailed Godwit (*Limosa lapponica*) were observed in the area of the Dolní rybník Fishpond (East Bohemia). That was the second observation in the district of Svitavy.

Literatura

HUDEK K., ČERNÝ W., 1977: Fauna ČSSR-Ptáci 2. Academia. Praha
WITTR., 1995: Steinbachův velký průvodce přírodou-Ptáci. Praha.

Adresa autora:

Mgr. Jiří Mach
ČSA 9
568 02 Svitavy